29. 6. 2022

ID: 114902

Volba práva

I abstraktně formulovaná prorogační dohoda může dopadat na spory deliktní povahy, aniž by na ně musela výslovně odkazovat. Právní základ žaloby (resp. zda je žalovaný nárok smluvní či mimosmluvní) není relevantní. Rozhodující je pouze to, zda spor souvisí se smluvním vztahem, v jehož rámci byla prorogační dohoda sjednána.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 30 Cdo 1489/2021-316 ze dne 15.3.2022)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobkyně B., v likvidaci, IČO XY, se sídlem v XY, zastoupené Mgr. J.M., advokátem se sídlem v P., proti žalovaným 1) K. B. T. P., IČO XY, se sídlem v XY, a 2) K. (D.), se sídlem v XY, Spolková republika Německo, oběma zastoupeným JUDr. P.M., advokátem se sídlem v P., o zaplacení 61 945 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 47 Cm 84/2017, o dovolání žalované 2) proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 1. 2021, č. j. 3 Cmo 141/2020-263, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Podanou žalobou se žalobkyně domáhá proti žalovaným zaplacení částky 61 945 000 Kč s příslušenstvím z titulu náhrady škody, která měla žalobkyni vzniknout v důsledku nekalosoutěžního jednání žalovaných. Žalobkyně konkrétně uvedla, že se s žalovanou 2) v roce 2002 domluvila na nevýhradní distribuci komunální a sekací techniky značky K. na území České republiky, a následně dne 26. 3. 2003 byla žalobkyně jmenována jejím výhradním dovozcem a distributorem. S ohledem na pozitivní vývoj obchodní spolupráce mezi žalobkyní a žalovanou 2) došlo dne 23. 3. 2011 k uzavření kvalifikované distribuční smlouvy. V roce 2013 pak došlo na straně žalované 2) ke změně ve vedení a k navázání spolupráce s J. Z., zakladatelem, jediným společníkem a jednatelem žalované 1), což mělo podle žalobkyně za následek konec spolupráce mezi žalobkyní a žalovanou 2), neboť podle žalobkyně bylo cílem spolupráce žalovaných násilné převzetí obchodu s výrobky značky K. na území České republiky. Žalovaná 2) měla žalobkyni v roce 2014 donutit k uzavření nové, pro žalobkyni výrazně nevýhodné, distribuční smlouvy, která žalované 2) mimo jiné dávala právo vypovědět smluvní vztah s žalobkyní s výpovědní dobou jednoho měsíce, čehož žalovaná 2) ihned využila a smluvní vztah s žalobkyní s účinností ke konci října 2014 výpovědí ukončila. Žalobkyně k tomu zdůrazňuje, že k ukončení smlouvy došlo navzdory skutečnosti, že žalobkyně vybudovala silné postavení značky K. na českém trhu se zemědělskou technikou a obchod se navíc stále rozvíjel. Žalobkyní požadovaná částka pak vychází z čistého zisku po zdanění, kterého žalované dosáhly v prvním roce své činnosti, neboť podle žalobkyně bylo tohoto zisku dosaženo výhradně na základě úsilí žalobkyně v letech 2002 – 2014 a domnívá se, že přinejmenším stejného zisku by byla dosáhla také žalobkyně. Podle žalobkyně žalovaná 1) převzala od žalované 2) podklady a informace o distribuční síti vybudované žalobkyní, které žalovaná 2) částečně získala i lstí nebo nátlakem od žalobkyně.

2. K tomu žalované ve svém vyjádření k žalobě ze dne 30. 10. 2017 uvádějí, že smluvní vztah (distributorská smlouva z roku 2014) byl ukončen v souladu s podmínkami smlouvy z důvodu, že žalobkyně neměla uspokojivé prodejní výsledky. Žalobkyně nadto podle žalovaných popisuje okolnosti ukončení smlouvy, ale řádně nespecifikuje, jaké jednání má být podle jejího názoru jednáním nekalosoutěžním. Žalované taktéž rozporují tvrzení žalobkyně, že byla k uzavření druhé

distribuční smlouvy nucena a namítají, že pro své tvrzení neuvádí ani žádný důkaz. Žalované taktéž namítají, že ukončení distributorské smlouvy nezakládá právo distributora na odškodnění. Nadto je podle žalovaných požadovaná škoda v podobě ušlého zisku zcela spekulativní a nedoložená.

3. Krajský soud v Praze jako soud prvního stupně usnesením ze dne 17. 6. 2020, č. j. 47 Cm 84/2017-245, zastavil řízení ve vztahu k žalované 2) o zaplacení částky 61 945 000 Kč s příslušenstvím (výrok I) a uložil žalobkyni uhradit žalované 2) náhradu nákladů řízení ve výši 468 727 Kč (výrok II).

4. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací napadeným usnesením změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že se řízení o zaplacení 61 945 000 Kč s příslušenstvím ve vztahu k žalované 2) nezastavuje.

5. Soud prvního stupně uvedl, že se žalobkyně domáhá zaplacení žalované částky z titulu náhrady škody vzniklé nekalosoutěžním jednáním žalovaných, spočívajícím v nepřátelském převzetí prodejů výrobků značky K. na území České republiky po ukončení spolupráce žalobkyně s žalovanou 2). Soud prvního stupně měl za nutné nejprve vyřešit mezinárodní příslušnost českých soudů ve vztahu k žalované 2). Žalovaná 2) má sídlo v jiném členském státu Evropské unie, přičemž žalobkyně dovozuje příslušnost českých soudů z čl. 8 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel I bis“). Naproti tomu žalovaná 2) poukazuje na mezinárodní příslušnost soudů ve Frankfurtu nad Mohanem, a to s ohledem na čl. 25 nařízení Brusel I bis, protože mezi ní a žalobkyní byla v § 13 odst. 3 distribuční smlouvy ze dne 27. 5. 2014 (dále také „druhá smlouva“) sjednána prorogační doložka o příslušnosti těchto soudů. Ty přitom mají rozhodovat všechny spory z této smlouvy a spory, jež z ní mohou vzniknout nebo v souvislosti s ní, jak zjistil soud prvního stupně. O mezinárodní příslušnosti bylo soudy opakovaně rozhodnuto, přičemž naposledy odvolací soud tuto věc vrátil soudu prvního stupně s tím, aby znovu posoudil, zda jsou dány předpoklady k zastavení řízení kvůli existenci prorogační doložky. Soud prvního stupně tak znovu učinil, přičemž přihlédl k rozsudku Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“) ze dne 24. 10. 2018, ve věci C-595/17, Apple Sales International a další proti MJA, a k bodu 35 vyjádření generálního advokáta. V tomto rozsudku byl řešen spor mezi distributorem a dodavatelem pro nekalosoutěžní jednání a zneužití dominantního postavení, přičemž zde byla vznesena námitka nepříslušnosti soudu pro spory, v nichž je tvrzeno porušení unijního práva hospodářské soutěže. SDEU k tomu učinil závěr, že žaloba na náhradu škody podaná distributorem na základě čl. 102 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) nevylučuje použití sjednané prorogační doložky mezi účastníky smluvního vztahu jen na základě toho důvodu, že tato doložka výslovně na tyto spory nepoukazuje. Proto soud prvního stupně upřednostnil ve vztahu k žalované 2) užití čl. 25 před čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis. Dále k tomu soud prvního stupně poukázal na čl. 31 odst. 2 nařízení Brusel I bis, dle něhož soud určený stranami dle čl. 25 má pro projednávání věci přednost, i když bylo řízení zahájeno dříve u jiného soudu členského státu. Nařízení Brusel I bis tak preferuje příslušnost soudu, který byl určen v dohodě stran. Na základě uvedeného soud prvního stupně zastavil ve vztahu k žalované 2) řízení pro neodstranitelný nedostatek podmínky řízení dle § 104 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. O nákladech řízení bylo rozhodnuto dle § 146 odst. 2 věty první občanského soudního řádu, neboť žalobkyně zavinila jeho zastavení tím, že se neřídila dohodou stran o výlučné příslušnosti soudu.

6. Odvolací soud vyšel ze stejných skutkových tvrzení jako soud prvního stupně. Na rozdíl od soudu prvního stupně byl však odvolací soud toho názoru, že předmětem řízení jsou jednoznačně nároky z mimosmluvní odpovědnosti plynoucí dle žalobních tvrzení z údajného výše popsaného nekalosoutěžního jednání žalovaných. Ve vztahu k této deliktní odpovědnosti odvolací soud dovodil z judikatury SDEU, že lze sice prorogační doložku sjednat i pro případ sporů týkajících se deliktní odpovědnosti, avšak takové výslovné ujednání v předmětné prorogační doložce podle odvolacího

soudu není obsaženo, neboť se v ní mimo jiné obecně hovoří o sporech, jež mohou vzniknout z druhé smlouvy nebo v souvislosti s ní. V takovém případě je podle odvolacího soudu třeba přihlížet k tomu, zda poškozená žalobkyně mohla takový spor rozumně předvídat v okamžiku, kdy s uvedenou doložkou souhlasila s tím, že o tom lze uvažovat, pokud deliktní jednání, z něhož je dovozována odpovědnost dané osoby, má přímou souvislost se smluvním vztahem, v jehož rámci byla sjednána doložka o příslušnosti. S ohledem na toto časové a věcné hledisko dospěl odvolací soud k závěru, na rozdíl od soudu prvního stupně, že v této věci nelze prorogační doložku užít. Odvolací soud zdůraznil, že předmětem řízení podle něho není posouzení ukončení druhé smlouvy, jak se domnívá žalovaná 2), ale to, zda následné jednání žalovaných bylo nekalosoutěžním jednáním zakládajícím jejich odpovědnost za škodu z toho vzniklou žalobkyni. Z toho tak podle odvolacího soudu plyne, že dané deliktní jednání nemá přímou souvislost ani s druhou smlouvou. Dále odvolací soud uvedl, že otázka, zda k takovému nekalosoutěžnímu jednání vůbec došlo, bude předmětem řízení až v řízení o věci samé. Tuto otázku nelze podle odvolacího soudu řešit při posuzování mezinárodní příslušnosti soudu. V tomto stádiu jejího ověřování soud neposuzuje přípustnost ani opodstatněnost návrhu podle pravidel vnitrostátního práva, ale identifikuje pouze vazbu se státem, v němž má soud sídlo, odůvodňující jeho příslušnost na základě rozhodných ustanovení. Podle odvolacího soudu nelze také zapomínat na to, že i na jurisdikční doložku dopadá restriktivní výklad tohoto odklonu od běžných pravidel mezinárodní příslušnosti, z čehož se dovozuje povinnost vnitrostátního soudu zkoumat, zda dotčené jurisdikční ujednání bylo skutečně předmětem konsenzu smluvních stran. Odvolací soud proto uzavřel, že žalobkyně nemohla předmětný spor rozumně předvídat v okamžiku, kdy s uvedenou obecnou prorogační doložkou souhlasila, neboť k tomuto datu nevěděla o údajném protiprávním nekalosoutěžním jednání žalovaných, přičemž ani z předmětu řízení nelze dovodit přímou souvislost s druhou smlouvou uzavřenou mezi účastníky. Protože odvolací soud neshledal podmínky pro aplikaci čl. 25 nařízení Brusel I bis, zabýval se tím, zda lze na tuto věc aplikovat čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis, a to s ohledem na společenství účastníků na straně žalované, kdy jedna ze žalovaných má sídlo v České republice a druhá ve Spolkové republice Německo. Podmínkami aplikace tohoto článku jsou nutnost podání žaloby v místě bydliště jedné z žalovaných na území některého členského státu a zároveň musí být dáno úzké spojení žalovaných nároků tak, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních. Daná podmínka úzkého spojení žalovaných nároků a možnosti vydání rozporných rozhodnutí je podle odvolacího soudu typicky naplněna v případě, kdy je žalován nárok na náhradu škody, za kterou odpovídá více žalovaných. Tak tomu je podle odvolacího soudu i v této věci, neboť daný závěr je třeba vztáhnout i na mimosmluvní odpovědnost plynoucí z tvrzeného nekalosoutěžního jednání. Pokud tedy žalobkyně podala žalobu ke Krajskému soudu v Praze, v jehož obvodu se nachází obecný soud žalované 1), pak podle odvolacího soudu učinila v souladu se zvláštní příslušností na výběr danou podle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis. Pro úplnost odvolací soud uvedl, že mezinárodní příslušnost českých soudů je podle něho dána také dle čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis. Uvedené je dáno tím, že ve smyslu tohoto článku je třeba považovat za místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, místo, jež se vztahuje jednak k místu příčinné události škody a jednak k místu, kde se škoda projevila. V poměrech této věci lze tedy podle odvolacího soudu uzavřít, že pokud podle žaloby mělo uvedené nekalosoutěžní jednání poškodit žalobkyni na území České republiky, pak je toto území místem, kde se škoda projevila. Z výše uvedených důvodů odvolací soud usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že řízení se ve vztahu k žalované 2) nezastavuje.

II. Dovolání a vyjádření k němu

7. Usnesení odvolacího soudu napadla žalovaná 2) v celém rozsahu dovoláním, ve kterém uplatnila následující dovolací důvody.

8. Odvolací soud dovodil v projednávané věci mezinárodní příslušnost soudů České republiky, přičemž nesprávně vyloučil aplikaci ustanovení čl. 25 odst. 1 věty první nařízení Brusel I bis, když

zejména nesprávně posoudil splnění podmínek pro aplikaci čl. 25 ve světle výkladových vodítek ustálených v judikatuře SDEU, zejména pokud v důsledku nesprávného výkladu pojmu „ne/souvisí se smlouvou“ založil svůj závěr na tom, že spor s distributorskou smlouvou přímo nesouvisí, a dále když bez dalšího jednoznačně posoudil nároky plynoucí ze žalobních tvrzení jako nároky z mimosmluvní odpovědnosti. Rozhodnutí tedy podle žalované 2) závisí především na vyřešení otázky, zda je dána mezinárodní příslušnost soudu České republiky na projednání údajných nároků z nekalosoutěžního jednání popsaných v žalobě na základě prorogační doložky v distributorské smlouvě, podle které jsou německé soudy příslušné k rozhodování veškerých sporů, které mohou vzniknout z distributorské smlouvy, včetně sporů ze vztahů se smlouvou souvisejících, není-li v prorogační doložce odkaz na spory z nekalé soutěže explicitně uveden. Pro odpověď na základní otázku je dle žalované 2) nutno řešit následující dílčí otázky.

9. Odvolací soud podle žalované 2) nesprávně posoudil otázku výkladu pojmu „nesouvisí se smlouvou“, potažmo, zda z práva Evropské unie plyne, že by se prorogační doložka ve znění uvedeném v distributorské smlouvě měla vykládat tak, že se vztahuje i na spor z tvrzené nekalé soutěže, pokud při posouzení namítaných jednání je třeba se zabývat i smlouvou, v níž je tato doložka obsažena. Přípustnost dovolání ohledně dané otázky spatřuje žalovaná 2) v tom, že dosud nebyla dovolacím soudem vyřešena, nebo případně se při jejím řešení odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, konkrétně od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5260/2015.

10. Dále odvolací soud nesprávně posoudil otázku, zda je třeba spor o náhradu škody z nekalosoutěžního jednání, jsou-li dle žalobních tvrzení jeho významným prvkem okolnosti uzavření a ukončení distributorské smlouvy, samotné ukončení této smlouvy, její vypořádání a nároky účastníků z jejího ukončení, údajné převzetí distribuce, která je touto smlouvou upravena, případně převzetí distribuční sítě, která byla v rámci této smlouvy vytvořena, považovat za „spor z určitého právního vztahu“, respektive za spor, který má původ ve smlouvě. Přípustnost dovolání ohledně dané otázky spatřuje žalovaná 2) stejně jako v předešlém případě v tom, že dosud nebyla dovolacím soudem vyřešena, nebo případně se při jejím řešení odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, konkrétně od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5260/2015.

11. Žalovaná 2) dále předkládá otázku, zda lze závěr o příslušnosti českého soudu ve sporu z údajného nekalosoutěžního jednání učinit, aniž by byl proveden výklad dle německého práva, kterým se řídí prorogační doložka, zejména výklad, zda ukončení smlouvy, respektive jednání žalované 2) dle vymezení obsaženého v žalobních tvrzeních, může být považováno za deliktní. Přípustnost dovolání ohledně dané otázky spatřuje žalovaná 2) v tom, že při jejím řešení a při výkladu relevantních pojmů se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

12. Odvolací soud měl taktéž nesprávně posoudit otázku, zda lze posoudit podání žaloby u českého soudu s využitím čl. 8 bodu 1 nařízení Brusel I bis o nárocích založených na téměř stejných skutkových okolnostech, jako již byly žalobkyní neúspěšně uplatněny z titulu odškodnění za ukončení distributorské smlouvy u německého soudu a pouze přejmenovány jako nároky z nekalé soutěže, jako nepřípustné, účelové podání s cílem odejmout žalovanou 2) soudu členského státu, který byl sjednán v prorogační doložce ve smyslu judikatury SDEU. Přípustnost dovolání ohledně dané otázky spatřuje žalovaná 2) v tom, že doposud nebyla v judikatuře dovolacího soudu vyřešena.

13. Žalobkyně ve vyjádření k dovolání uvedla, že se ztotožňuje s napadeným usnesením odvolacího soudu, přičemž zdůrazňuje, že předmětné řízení je sporem nikoliv z distribuční smlouvy uzavřené mezi žalobkyní a žalovanou 2) dne 27. 5. 2014, ale sporem, jehož předmětem je nekalosoutěžní jednání, kterého se společně dopustily žalovaná 1) a žalovaná 2) vůči žalobkyni tím, že nepřátelsky převzaly žalobkyní vybudovanou distribuční síť, obchodní kontakty a pozici značky K. na českém trhu

a využily tak jejích výkonů, úsilí a vynaložených finančních prostředků, aniž by jí poskytly odpovídající finanční náhradu, v důsledku čehož jí měly způsobit škodu velkého rozsahu. Žalobkyně ve svém vyjádření odmítá, že by dříve tvrdila, že by ze strany žalované 2) došlo k porušení distribučních smluv, v důsledku čehož by snad žalobkyni vznikly nějaké nároky vůči žalovaným.

III. Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

15. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se proto dále zabýval přípustností dovolání.

16. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

17. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

18. Otázka uvedená pod bodem 12 tohoto usnesení [zda lze posoudit podání žaloby u českého soudu s využitím čl. 8 bodu 1 nařízení Brusel I bis o nárocích založených na téměř stejných skutkových okolnostech, jako již byly žalobkyní neúspěšně uplatněny z titulu odškodnění za ukončení distributorské smlouvy u německého soudu, za účelem odejmout žalovanou 2) soudům sjednaným v prorogační doložce] nemůže založit přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. neboť na ní napadené rozhodnutí nezávisí (odvolací soud na jejich řešení své rozhodnutí nezaložil, srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 808/97, uveřejněné pod číslem 27/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Odvolací soud totiž neřešil otázku rozporu mezi čl. 8 odst. 1 a čl. 25 odst. 1 nařízení Brusel I bis. Shledal totiž, že pro tento spor nebyla prorogační doložka sjednána.

19. Dovolání je přípustné pro řešení otázky výkladu čl. 25 odst. 1 nařízení Brusel I bis v návaznosti na prorogační doložku, která byla v této věci uzavřena, a to v poměrech řízení o žalobě na náhradu škody z nekalosoutěžního jednání, neboť jde o otázku v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešenou.

20. Nejvyšší soud pro úplnost dodává, že napadené rozhodnutí stojí vedle závěru o nepoužitelnosti prorogační doložky na tento spor a vedle závěru o mezinárodní příslušnosti českých soudů ve vztahu mezi žalobkyní a žalovanou 2) podle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis, který se dovolatelce nezdařilo zpochybnit, rovněž na závěru o tom, že mezinárodní příslušnost českých soudů ve vztahu mezi žalobkyní a žalovanou 2) plyne z čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis, kterou dovolatelka vůbec nenapadá. Ačkoliv z ustálené judikatury Nejvyššího soudu plyne, že nenapadení některého z více nosných důvodů rozhodnutí odvolacího soudu má za následek nepřípustnost celého dovolání (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 663/2003, uveřejněné pod číslem 48/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), nelze tento závěr učinit v dané věci. Je tomu tak proto, že případný úspěch dovolatelky při zpochybnění závěru odvolacího soudu o nepoužitelnosti prorogační doložky na tento spor by automaticky vedl k popření závěrů odvolacího soudu o použitelnosti pravidel mezinárodní příslušnosti zakotvených v čl. 7 odst. 2 a čl. 8 odst. 1 nařízení

Brusel I bis.

IV. Důvodnost dovolání

21. Dovolání není důvodné.

22. Podle čl. 25 nařízení Brusel I bis bez ohledu na bydliště stran, dohodnou-li se tyto strany, že v již vzniklém nebo budoucím sporu z určitého právního vztahu má příslušnost soud nebo soudy některého členského státu, je příslušný soud nebo soudy tohoto státu, pokud tato dohoda není z hlediska své věcné platnosti podle práva tohoto členského státu neplatná. Pokud se strany nedohodnou jinak, je tato příslušnost výlučná. Tato dohoda o příslušnosti musí být uzavřena: a) písemně nebo ústně s písemným potvrzením, b) ve formě, která odpovídá zvyklostem zavedeným mezi těmito stranami, nebo c) v mezinárodním obchodě ve formě, která odpovídá obchodním zvyklostem, které strany znaly nebo musely znát a které strany smluv tohoto druhu v daném odvětví obchodu obecně znají a pravidelně se jimi řídí.

23. Soudní dvůr Evropské unie k doložce o mezinárodní příslušnosti uvedl, že její výklad za účelem určení sporů, které spadají do její působnosti, přísluší vnitrostátnímu soudu, před kterým je tato doložka uplatněna [srov. rozsudek SDEU ze dne 10. 3. 1992, ve věci C- 214/89, Powell Duffryn plc proti Wolfgangu Petereitovi, body 33 a 35-37, ze dne 3. 7. 1997, ve věci C-269/95, Francesco Benincasa proti Dentalkit Srl., bod 31, a ze dne 21. 5. 2015, ve věci C-352/13, Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (CDC) proti Evonik Degussa GmbH a dalším, bod 67].

24. Soudní dvůr Evropské unie se k interpretaci dohody o mezinárodní příslušnosti vyjádřil pouze v obecné rovině. Doložka o mezinárodní příslušnosti se podle něj může týkat pouze sporů, které již vznikly nebo které v budoucnosti vzniknou v souvislosti s určitým právním vztahem, což omezuje rozsah dohody o příslušnosti pouze na spory vzniklé z právního vztahu, v souvislosti se kterým byla příslušnost soudu dohodnuta. Cílem tohoto požadavku je zabránit tomu, aby byla jedna strana překvapena tím, že určitému soudu budou přiděleny všechny spory, které vyvstanou ve vztazích, jež má se svým smluvním partnerem, a které mají původ v jiných vztazích než ve vztahu, v souvislosti se kterým byla příslušnost soudu dohodnuta [srov. výše citovaný rozsudek SDEU ve věci Powell Duffryn plc proti Wolfgangu Petereitovi, bod 31, a ve věci Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (CDC) proti Evonik Degussa GmbH a dalším, bod 68].

25. Nejvyšší soud proto (aniž by mu vznikla povinnost položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie, neboť ten svěřil výklad prorogační doložky vnitrostátním soudům a použití čl. 25 odst. 1 nařízení Brusel I bis představuje v této věci otázku judikaturou SDEU dostatečně vyjasněnou) přistoupil k interpretaci prorogační doložky za účelem určení, zda do její působnosti spadá nyní řešený spor o náhradu škody.

26. Soudní dvůr Evropské unie přijal ve své rozhodovací praxi doktrínu oddělitelnosti dohody o volbě soudu od smlouvy, v níž je tato dohoda uzavřena. Právní režim jurisdikční doložky se podle SDEU podřídí nařízení Brusel I bis, zatímco zbytek smlouvy se řídí právem rozhodným (srov. rozsudek SDEU ve věci Francesco Benincasa proti Dentalkit Srl., citovaný výše, body 24-25). Pouze otázky (týkající se jurisdikční doložky), které nejsou nařízením Brusel I bis upraveny, se posuzují podle lex fori (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2626/2014).

27. Při interpretaci prorogační doložky je proto třeba vycházet v první řadě z úmyslu stran a z formulace doložky. To vyplývá ze samotného čl. 25 nařízení Brusel I bis, zejména z důrazu na přednost úmyslu stran („pokud se strany nedohodnou jinak“). Vodítkem pro interpretaci jsou tak v souladu s čl. 25 nařízení Brusel I bis zejména znění prorogační doložky, úmysl stran, předpokládaný výlučný efekt prorogační doložky, ale i jakékoliv relevantní ustanovení nařízení Brusel I bis a

judikatura SDEU k němu (srov. MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. a kol. Brussels I Regulation. Second Revised Edition. Mnichov: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 501–502).

28. Z uvedeného vyplývá, že uzavření prorogace předpokládá dohodu stran, a to buď dopředu pro případ budoucích sporů, tak i zpětně za účelem volby mezinárodně příslušného soudu pro již existující spor. V každém případě musí být naplněny obsahové (a dále formální) náležitosti, mezi které lze zařadit i požadavek vymezit dostatečně určitě spory, na které dohoda dopadá. Tato podmínka nicméně neznamená, že všechny budoucí spory, na které se má prorogační ujednání vztahovat, musí být stranami přesně a konkrétně vymezeny (resp. přímo vyjmenovány). Dohodu lze formulovat i obecně pro blíže neurčitý okruh budoucích sporů, ty však musí mít vždy souvislost s právním vztahem, pro který byla prorogační dohoda takto smluvena. Požadavek dostatečné určitosti se tak týká konkrétního právního vztahu a sporů, které z něj vyvstávají. Jinými slovy, spor musí mít původ ve vztahu, v souvislosti se kterým byla dohoda uzavřena (srov. MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. a kol. Brussels Ibis Regulation. 1. vyd., Kolín nad Rýnem: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2016, s. 619-620, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5260/2015).

29. Podle judikatury SDEU je cílem tohoto požadavku zabránit tomu, aby byla jedna strana překvapena tím, že určitému soudu budou přiděleny všechny spory, které vyvstanou ve vztazích, jež má se svým smluvním partnerem, a které mají původ v jiném vztahu než je ten, v souvislosti se kterým byla příslušnost soudu dohodnuta [srov. rozsudek SDEU ze dne 10. 3. 1992, ve věci C-214/89, Powell Duffryn plc proti Wolfgangu Petereitovi, body 31–33 a 35–37, ze dne 3. 7. 1997, ve věci C-269/95, Francesco Benincasa proti Dentalkit Srl., bod 31, a ze dne 21. 5. 2015, ve věci C-352/13, Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (CDC) proti Evonik Degussa GmbH a dalším, bod 67–68; jakož i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5260/2015, či ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 30 Cdo 3215/2016].

30. K posouzení rozsahu působnosti prorogační doložky ve vztahu ke konkrétnímu právnímu vztahu je třeba dodat, že ten je určen primárně formálními požadavky čl. 25 odst. 1 nařízení Brusel I bis, a není proto potřeba určovat rozhodné právo, kterým se prorogační doložka řídí a podle něj interpretovat rozsah její použitelnosti. Nejvyšší soud se proto neztotožnil s názorem žalované 2), že je třeba provést výklad doložky podle německého práva. Jak je totiž výše vysvětleno, rozhodným právem se řídí jen ty otázky, které nejsou upraveny nařízením, přičemž posouzení rozsahu použitelnosti doložky nařízením upraveno je.

31. SDEU se problematice použitelnosti prorogačních doložek obsažených ve smlouvách ve vztahu k žalobám o nárocích z mimosmluvní odpovědnosti zabýval opakovaně. S ohledem na výše uvedený cíl úpravy v čl. 25 odst. 1 nařízení Brusel I bis měl za to, že doložka, která abstraktně odkazuje na spory vzniklé v rámci smluvních vztahů, se nevztahuje na spor týkající se deliktní odpovědnosti, která smluvnímu partnerovi údajně vznikla z důvodu jeho chování v souladu s protiprávní kartelovou dohodou (srov. rozsudek SDEU ze dne 21. 5. 2015, ve věci C-352/13, Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (CDC) proti Evonik Degussa GmbH a dalším, bod 69).

32. Vzhledem k tomu, že poškozený podnik nemohl takový spor rozumně předvídat v okamžiku, kdy s uvedenou doložkou souhlasil, neboť k tomuto datu nevěděl o protiprávní kartelové dohodě, na které se podílel jeho smluvní partner, nelze na uvedený spor nahlížet tak, že má původ ve smluvních vztazích (srov. rozsudek SDEU ze dne 21. 5. 2015, ve věci C-352/13, Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (CDC) proti Evonik Degussa GmbH a dalším, bod 70).

33. Oproti tomu v rozsudku ve věci C-595/17, Apple Sales International a další proti MJA, SDEU shledal souvislost mezi obecně formulovanou prorogační doložkou a sporem o náhradu škody způsobené zneužitím dominantního postavení. Dominantní postavení jedné strany smlouvy se totiž může projevit ve smluvních vztazích, které podnik v dominantním postavení navazuje

prostřednictvím smluvních podmínek (srov. rozsudek SDEU ze dne 24. 10. 2018, ve věci C-595/17, Apple Sales International a další proti MJA, body 27–29).

34. Z uvedeného plyne, že i abstraktně formulovaná prorogační dohoda může dopadat na spory deliktní povahy, aniž by na ně musela výslovně odkazovat. Právní základ žaloby (resp. zda je žalovaný nárok smluvní či mimosmluvní) totiž není relevantní. Rozhodující je pouze to, zda spor souvisí se smluvním vztahem, v jehož rámci byla prorogační dohoda sjednána.

35. Pokud jde o požadavek „souvislosti sporu se smluvním vztahem“, není podle názoru Nejvyššího soudu nutně vyžadována souvislost „přímá“. Jak totiž SDEU uvedl ve věci C-595/17, Apple Sales International a další proti MJA, abstraktně formulovaná dohoda nemůže dopadat na spory, které se „jeví tak, že nesouvisí se smluvním vztahem“. V takovém případě čl. 25 nařízení Brusel I bis a konkrétně požadavek předvídatelnosti brání tomu, aby spor spadal do působnosti prorogační dohody. Pokud se ale naopak jeví, že spor se smluvním vztahem souviset může – např. v případě žalob proti smluvnímu partnerovi z důvodu namítaného zneužití dominantního postavení – může do působnosti prorogační dohody uzavřené v rámci smluvního vztahu spadat. Dopad prorogační dohody na takový spor tudíž nelze považovat za nepředvídatelný, což znamená, že jeho podřazení pod prorogační dohodu podle čl. 25 nařízení Brusel I bis nejen, že není bráněno, ale pokud bude zjištěno, že do působnosti ujednání spadá, má vnitrostátní soud povinnost prorogační dohodu respektovat.

36. V posuzované věci byla sjednána tato prorogační dohoda: „Všechny spory budou, v rozsahu, ve kterém je to právně možné, řešeny u soudů ve Frankfurtu nad Mohanem, které mají výhradní jurisdikci pro jakýkoliv a veškeré takové spory, které mohou vzniknout z této Smlouvy nebo v souvislosti s ní“.

37. S ohledem na výše uvedené obecné principy lze shrnout, že čl. 25 nařízení Brusel I bis nebrání tomu, aby pod obecně formulované ujednání o mezinárodní příslušnosti spadaly spory deliktní povahy (jako je např. právě žaloba na náhradu škody vzniklá z důvodu nekalosoutěžního jednání), pokud takový spor souvisí se smluvním vztahem, v jehož rámci byla prorogační dohoda sjednána. Tak je tomu tehdy, pokud se deliktní jednání může projevit ve smluvním vztahu, pro které byla prorogační dohoda sjednána či se dovolávané skutečnosti takového smluvního vztahu týkají. Ověření této podmínky je nutné provést v rámci výkladu prorogační dohody za účelem určení, zda uvedený spor spadá do působnosti prorogační dohody, a to s ohledem na úmysl (vůli) stran, jak je vyjádřen ve znění prorogační dohody.

38. Explicitní uvedení „sporů souvisejících se smlouvou“ podle Nejvyššího soudu svědčí o úmyslu stran podřadit pod rozsah prorogační dohody nejen spory, které mají smluvní základ v distribuční smlouvě, ale i další spory, jež mohou vyvstat v souvislosti s tímto smluvním vztahem, včetně sporů deliktních (které vyplývají ze zákona). Pokud by tomu tak totiž nebylo a úmyslem stran by měl být dopad dohody jen na spory ze smlouvy, bylo by výslovné zahrnutí „souvisejících sporů“ do rozsahu prorogační dohody nadbytečné.

39. Pro posouzení otázky, zda nároky, které jsou předmětem tohoto řízení, s druhou distribuční smlouvou souvisejí, či nikoli, je podstatné ověřit, zda by je bylo možno uplatit i bez souvislosti s danou smlouvou, typicky proti osobám, které nebyly stranou této smlouvy.

40. Nelze popřít, že nebýt existence distribuční smlouvy, neměla by žalobkyně naději na realizaci zisku, jehož náhrada má být předmětem tohoto řízení. Souvislost mezi tímto ušlým ziskem a uvedenou smlouvou je však toliko korelační, nikoli kauzální. To je patrné z toho, že žalovaná 1) nebyla účastníkem dané smlouvy a ve vztahu k ní nelze uvažovat o tom, že by nárok, který je předmětem tohoto řízení, byl nárokem plynoucím ze smlouvy. Tentýž závěr lze učinit i ve vztahu k žalované 2), neboť žaloba stojí výlučně na okolnostech, které nastaly po ukončení jejího smluvního

vztahu s žalobkyní. Sama žalobkyně, která je pánem tohoto sporu, přitom nenamítá porušení distribuční smlouvy a výslovně popírá, že by uplatněný nárok s distribuční smlouvou jakkoli souvisel.

41. Z uvedeného je zřejmé, že spor o náhradu škody z důvodu tvrzeného nekalosoutěžního jednání žalované 2) nespadá do rozsahu působnosti prorogační doložky, která byla mezi ní a žalobkyní sjednána ve druhé distribuční smlouvě, neboť žalobkyně v době sjednání prorogační doložky nemohla předvídat tvrzené protiprávní jednání žalobkyně po skončení smlouvy a ani žalobou uplatněný nárok na náhradu škody nemá ve smluvním vztahu uvedených stran svůj původ. Právní posouzení použitelnosti čl. 25 odst. 1 nařízení Brusel I bis na prorogační doložku sjednanou mezi žalobkyní a žalovanou 2) odvolacím soudem je tedy správné.

42. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému dovolání jako nedůvodné zamítl [§ 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nesprávné poučení
- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Doručování
- Zastoupení
- Zánik závazku
- Zadržovací právo
- Insolvenční řízení (exkluzivně pro předplatitele)